

Список використаних джерел

1. Таций В. Я. Объект и предмет преступления в советском уголовном праве. Харьков: Вища школа, 1982. 100 с.
2. Глистин В. К. Проблема уголовно-правовой охраны общественных отношений. Ленинград: ЛГУ, 1979. 127 с.
3. Скакун О. Ф. Теория государства и права: учебник. Харьков: Консум; Ун-т внутр. дел, 2000. 691 с.

Миронюк Тетяна Василівна,
доцент кафедри кримінології
та кримінально-виконавчого права
Національної академії внутрішніх справ,
кандидат юридичних наук, доцент

ЗАПОБІГАННЯ ТРАНСНАЦІОНАЛЬНОМУ НАРКОБІЗНЕСУ

Одним із найнебезпечніших видів організованої злочинності є незаконний обіг наркотичних засобів (наркобізнес), що має тенденцію до зростання й загрожує національній безпеці не лише України, а й планетарній загалом, оскільки йому притаманні транснаціональний характер, професіоналізм, висока технічна оснащеність злочинних угруповань, наявність власної розвідки та контррозвідки, оволодіння новітніми формами й методами протидії правоохоронним і судовим органам. Транснаціональний наркобізнес – окремий вид організованої транснаціональної злочинності, який характеризується структурованою системою високоорганізованих і ретельно законспірованих злочинних угруповань, які організуються міжрегіональною, у ряді випадків – міжнародною, злочинною діяльністю у вигляді промислу, предметом якого є наркотичні засоби, з метою систематичного отримання максимальних прибутків та надприбутків, використовуючи у своїх інтересах як державні структури, так і інститути громадянського суспільства. Тому транснаціональний наркобізнес, інші форми незаконного обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів та прекурсорів, що здійснюються організованими злочинними угрупованнями, є однією із найгостріших загроз національній безпеці нашої країни.

До загальних міжнародно-правових актів, які утворюють правовий базис для співпраці держав, серед іншого у сфері боротьби з транснаціональним наркобізнесом, розповсюдженням і торгівлею наркотиками, а також подолання наркотизму загалом належить Статут Організації Об'єднаних Націй (ООН), Преамбула якого містить вимогу до всіх членів організації щодо об'єднання зусиль для підтримання міжнародного миру та безпеки. З метою уніфікації численних міжнародно-правових актів у 1961 р. було прийнято Єдину конвенцію про наркотичні засоби [1], що замінила всі попередні відповідні документи. В Україні цей акт набрав чинності 15 травня 1964 р. Додатковим засобом боротьби з наркозлочинами стала Конвенція

ООН проти транснаціональної організованої злочинності, прийнята у 2000 р. Метою цього документа є усунення законодавчих прогалин у сфері боротьби з транснаціональною організованою злочинністю, зокрема обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів або прекурсорів.

Наркобізнесом займаються організовані злочинні формування, які отримуючи за рахунок цього великі суми незаконних прибутків, «відмивають» їх, вкладаючи у легальний бізнес, тобто у таких випадках наркобізнес набирає риси організованої злочинності, якій притаманна ієрархічна структура, суворі дисципліна, розподіл ролей, наявність на утриманні корумпованих чиновників. Транснаціональному наркобізнесу властиві такі ознаки: а) ієрархічна і багатоструменева структура кримінальних формувань, що передбачає чітке підпорядкування груповій дисципліні та вказівкам організатора; б) організаційна стабільність наркооб'єднання; в) завчасна підготовка, планування і кваліфіковане вчинення злочинів; г) функціональна диференціація членів злочинного об'єднання (розподіл ролей між ними, у тому числі й під час вибору і вербування співучасників); д) наявність ретельно замаскованих зв'язків, що базуються на чіткій самоорганізації, високому рівні конспірації; е) продумана підготовка засобів реалізації і збуту наркотиків; ж) стійка спрямованість на створення корумпованих зв'язків у правоохоронних органах; з) чітка система дій, пов'язаних з незаконними операціями з наркотиками; і) монополізація прагнень до поставлених цілей, к) гостра конкурентна боротьба і суперництво, що поряд зі злочинними контактами і взаємодією існують між окремими формуваннями наркомафії, які нерідко набувають форм озброєного протистояння та фізичного знищення на ґрунті розподілу і перерозподілу ринків збуту. Крім того, контрабанда наркотичних засобів є складовою частиною наркобізнесу, як зазначає Г.М. Бірюков, наркобізнес – це специфічний злочинний промисел, система заборонених нормами національного і міжнародного права діянь: виробництво або закупівля наркотичних засобів, психотропних речовин та прекурсорів; доставка їх до місця реалізації; збут, продаж їх споживачам [2, с. 17].

Крім того, незаконний обіг наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів - це діяння з: культивування рослин, включених до Переліку наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів, розроблення, виробництва, виготовлення, зберігання, перевезення, пересилання, придбання, збуту, ввезення на територію України, вивезення з території України, транзиту через територію України, використання, знищення наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів, що здійснюються з порушенням законодавства про наркотичні засоби, психотропні речовини і прекурсори [3].

На даний час все більш витончені методи й засоби збуту наркотиків, що значно ускладнює викриття наркобізнесу, найчастіше купівля-продаж наркотиків організується тільки між перевіреними

особами, які особисто знайомі, крім цього, організуються довгі ланцюжки посередників, що стоять між безпосередніми споживачами наркотиків та головними постачальниками, також дуже часто у таких злочинних угодах використовується новий «безконтактний» спосіб купівлі-продажу наркотиків: наркотики замовляють та оплачують за допомогою Інтернету та поширених зараз систем електронних розрахунків і навіть електронних грошей. Збуваючи наркотики залежним від них особам, злочинці, які досить часто діють у складі групи, як правило, розподіляють окремі ролі. Наприклад, один суб'єкт злочину пропонує наркотик, другий пильнує за безпекою, а в третього суб'єкта злочину зберігається основна маса наркотиків. Безконтактний спосіб збуту наркотиків нині досить поширений, оскільки для цього певна кількість наркотику тримається у таємній схованці, продавець називає її місце після отримання грошей.

Пріоритетними напрямками боротьби з незаконним обігом наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів є: максимальне вилучення з незаконного обігу наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів, перекриття каналів та джерел їх надходження; припинення діяльності злочинних угруповань, особливо з ознаками організованості, причетних до незаконних операцій з наркотичними засобами, психотропними речовинами і прекурсорами; своєчасне реагування на факти схиляння до незаконного вживання наркотичних засобів або психотропних речовин інших осіб; взаємодія з відповідними органами зарубіжних країн у сфері боротьби з незаконним обігом наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів; запобігання та виявлення порушень законодавства у сфері обігу наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів, боротьба з корупцією у цій сфері, запобігання надходженню в незаконний обіг наркотичних (психотропних) лікарських засобів та прекурсорів з хіміко-фармацевтичних та хімічних підприємств, а також недопущення використання обладнання підприємств, установ та організацій для незаконного виготовлення наркотичних засобів або психотропних речовин; викриття та ліквідація осередків незаконного виготовлення чи вживання наркотичних засобів або психотропних речовин; перекриття каналів контрабандного переміщення наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів через державний кордон; запобігання і викриття злочинів, пов'язаних з незаконним обігом наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів, а також злочинів, вчинених на ґрунті наркоманії; впровадження у практичну діяльність правоохоронних органів нових сучасних методів ведення оперативно-розшукової роботи у сфері боротьби з незаконним обігом наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів; розроблення та застосування нових методів виявлення наркотичних засобів, психотропних речовин під час проведення митного огляду; удосконалення системи збирання інформації щодо фізичних та юридичних осіб, причетних до

незаконного обігу наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів; постійний моніторинг сучасної наркотичної ситуації і розроблення на його основі відповідних превентивних заходів та коригування тактики їх реалізації, удосконалення інформаційно-аналітичної роботи, профілактики та підвищення ефективності боротьби із злочинами, пов'язаними з незаконним обігом наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів.

Список використаних джерел

1. Конвенція Організації Об'єднаних Націй про боротьбу проти незаконного обігу наркотичних засобів і психотропних речовин. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/>.

2. Бірюков Г.М. Стратегічні й тактичні основи протидії наркобізнесу в Україні. Міжнародне співробітництво у сфері протидії незаконному обігу наркотичних засобів і психотропних речовин : матер. міжнар. наук.-практ. конф. Дніпропетровськ: ДДУВС. 2007. С. 16–21/

3. Закон України «Про заходи протидії незаконному обігу наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів та зловживанню ними» від 15.02.1995 року (із змінами та доповненнями). URL: <http://zakon1.rada.gov.ua>.

Мовчан Роман Олександрович,
професор кафедри конституційного,
міжнародного і кримінального права
Донецького національного університету
імені Василя Стуса, доктор юридичних наук,
доцент

ДИСКУСІЙНІ АСПЕКТИ ЗАКОНОПРОЄКТУ № 5240 (ПРО РЕКРИМІНАЛІЗАЦІЮ ТОВАРНОЇ КОНТРАБАНДИ)

23 квітня 2021 р. у ВРУ було зареєстровано поданий Президентом України законопроект № 5420 «Про внесення змін до Кримінального кодексу України та Кримінального процесуального кодексу України щодо криміналізації контрабанди товарів та підакцизних товарів, а також недостовірного декларування товарів» (далі – законопроект № 5420), покликаний розв'язати проблему відновлення скасованої у 2011 р. кримінальної відповідальності за товарну контрабанду. Навіть більше: 13 липня 2021 р. цей законопроект вже було ухвалено за основу.

Однак після ознайомлення із текстом відповідного законопроекту в науковій спільноті виникли серйозні побоювання відносно того, що запропонований у ньому варіант удосконалення кримінального законодавства у частині протидії товарній контрабанді – сам факт необхідності якого не піддається сумніву – є оптимальним.